

- Formation of the Competitive Strategy of the Enterprise]. *Biznes Inform.* 2014. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-9_0-pages-322_329.pdf
- Kryvoviaziuk, I. V., and Strilchuk, R. M. "Sutnist ta klasyfikatsiini pidkhody do vydovoi kharakterystyky stratehichnykh mozhlyvostei pidpryiemstva" [The Essence and Classification Approaches to Characteristics of Types of Strategic Opportunities of the Enterprise]. *Ekonomichnyi forum*, no. 4 (2016): 150-157.
- Prokhorova, V. V., and Mushnykova, S. A. *Formuvannia systemy upravlinskykh innovatsii na promyslovykh pidpryiemstvakh na osnovi synerhetychnoho pidkhodu* [Formation of a System of Managerial Innovations at Industrial Enterprises on the Basis of a Synergetic Approach]. Kharkiv: NTMT, 2013.

- Teslenok, I. M., and Krymska, L. O. *Stratehichniy analiz zovnishnyoho seredovyscha v systemi upravlinnia promyslovyim pidpryiemstvom* [Strategic Analysis of the External Environment in the Management System of an Industrial Enterprise]. Zaporizhzhia: ZNTU, 2012.
- Vikarchuk, O. I. "Innovatsiinyi potentsial: osnova rozrobky stratehii rozvytku pidpryiemstva" [Innovative Potential: The Basis for Developing an Enterprise Development Strategy]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut»*. 2009. <http://eprints.zu.edu.ua/7755/1/Стаття%20Харків.pdf>
- Voronzhak, P. V. "Orhanizatsiini ta ekonomichni instrumenty stratehii innovatsiinoho rozvytku promyslovoho pidpryiemstva" [Organizational and Economic Tools of the Strategy of Innovative Development of an Industrial Enterprise]: *avtores. dys. ... kand. ekon. nauk* : 08.00.04, 2015.

УДК 338.2
JEL: D24; D92; L64; P42

АНАЛІЗ ПЕРЕДУМОВ МОТИВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ

©2020 КОВАЛЬЧУК А. М.

УДК 338.2
JEL: D24; D92; L64; P42

Ковальчук А. М. Аналіз передумов мотиваційного управління економічною безпекою підприємств машинобудівної галузі

Метою статті є аналіз зовнішнього середовища діяльності підприємств машинобудівної галузі в контексті економічної безпеки та виявлення передумов мотиваційного управління економічною безпекою підприємства. Сьогодні ефективне управління економічною безпекою підприємства є одним із усталених імперативів, які передбачають його сталий розвиток і захист інтересів перед викликами сучасності. Промислові підприємства діють в умовах постійної невизначеності та мінливості, що сприяє пошуку дієвих інструментів для забезпечення належного рівня захищеності економічних інтересів конкретної господарської одиниці та галузі в цілому. У статті проаналізовано деякі показники діяльності підприємств машинобудівної галузі України. Зроблено висновок, що, попри скорочення таких показників, як частка переробної галузі у ВВП країни, кількість зайнятого населення на підприємствах галузі та кількість підприємств, інші, не менш важливі показники, демонструють зростання. Ідеться, насамперед, про зростання обсягів реалізованої продукції, чистого прибутку та рентабельності, що свідчить про наявний потенціал галузі до впровадження саме мотиваційного управління економічною безпекою, адже воно передбачає забезпечення не лише інтересів власників підприємств, але й усіх елементів системи економічної безпеки. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є визначення основних елементів, етапів та методів впровадження на підприємствах машинобудування мотиваційного управління економічною безпекою.

Ключові слова: підприємство, машинобудування, економічна безпека, мотиваційне управління економічною безпекою підприємства.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-256-262>

Рис.: 6. **Бібл.:** 12.

Ковальчук Альона Миколаївна – старший викладач кафедри економіки повітряного транспорту, Національний авіаційний університет (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03680, Україна)

E-mail: alenam9697@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9059-8303>

UDC 338.2
JEL: D24; D92; L64; P42

Kovalchuk A. M. Analyzing Preconditions for Motivational Management of the Economic Security of Enterprises in the Machine-Building Industry

The article is aimed at analyzing the external operational environment of machine-building enterprises in the context of economic security and identifying the prerequisites for motivational management of the economic security of enterprise. Nowadays, effective management of the economic security of enterprise is one of the established imperatives that provide for the sustainable development and protection of the enterprise's interests in the face of the contemporary challenges. Industrial enterprises operate in conditions of constant uncertainty and variability, which contributes to the search for effective instruments to ensure the proper level of protection of economic interests of a particular economic entity and industry in general. The article analyzes some indicators of activity of enterprises of machine-building industry of Ukraine. It is concluded that, despite the reduction of indicators such as the share of the processing industry in the GDP of the country, the number of employed people in the enterprises of the industry and the number of enterprises, along with the other, equally important indicators, show growth. First of all, it's a question of the growth of sales volumes, net profit and profitability, which indicates the existing potential of the industry to implement the motivational management of economic security, because it provides not only for satisfying interests of the owners of enterprises, but also of all elements of the economic security system. Prospects for further research in this direction are the definition of the main elements, stages and methods of implementation of motivational management of economic security at machine-building enterprises.

Keywords: enterprise, machine-building, economic security, motivational management of the economic security of enterprise.

Fig.: 6. **Bibl.:** 12.

Kovalchuk Alona M. – Senior Lecturer of the Department of Economics of Air Transport, National Aviation University (1 Lubomyra Husara Ave., Kyiv, 03680, Ukraine)

E-mail: alenam9697@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9059-8303>

Соціально-економічному розвитку України притаманні постійні зміни, в результаті яких сформовані основні тенденції розвитку провідних галузей. Свою діяльність промислові підприємства здійснюють в умовах невизначеності та мінливості, що зумовлює пошук дієвих інструментів для забезпечення належного рівня захищеності економічних інтересів конкретної господарської одиниці та галузі в цілому. Управління економічною безпекою підприємства є одним із усталених економічних імперативів, які передбачають сталий розвиток підприємств і захист їх інтересів перед викликами сучасності. Проте сьогодні система управління економічною безпекою потребує оновлення інструментарію, методів та способів її забезпечення. Стимулювання даного вектора діяльності підприємств потребує використання мотиваційних інструментів досягнення належного рівня захищеності. Першим етапом у досягненні поставлених цілей є дослідження передумов, які дозволять визначити істинну необхідність мотиваційного управління економічною безпекою промислових підприємств у галузі машинобудування.

Окремі питання щодо аналізу умов зовнішнього середовища підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки у своїх працях досліджували: Ареф'єва О. В. [1; 2], Бойкевич О. Р. [3], Копча Ю. Ю. [7], Пілецька С. Т. [10]. Проблеми діяльності промислових підприємств, у тому числі через призму економічної безпеки, розглядали Висоцький О. О. [5], Коваль В. В., Башинська М. І., Редька О. З. [6], Лойко В. В., Лойко Д. М. [8], Салоїд С. В. [11], Сейсебаєва Н. Г. [12]. Проте сучасні умови зовнішнього середовища підприємств потребують обґрунтування причинно-наслідкових зв'язків у контексті мотиваційного управління економічною безпекою підприємства.

Метою статті є аналіз зовнішнього середовища діяльності підприємств машинобудівної галузі в контексті економічної безпеки та виявлення передумов мотиваційного управління економічною безпекою підприємства.

Сучасний період розвитку економіки країни супроводжується кризовими явищами, які спостерігаються в різних галузях і підприємствах. Зміни рівня невизначеності зовнішнього середовища спонукають підприємства до пошуку шляхів удосконалення їх діяльності через формування потенціалу та врахування особливостей як конкурентної переваги функціонування на вибраних ринках, так і забезпечення управління економічною безпекою [1, с. 5].

Саме машинобудування визначає соціально-економічний і техніко-технологічний рівні розвитку держави, конкурентоспроможність її виробництв. Для сучасних українських машинобудівних підприємств важливим є ефективне функціонування та підтримання на високому рівні конкурентоспроможності, що забезпечить належний рівень його економічної безпеки [11, с. 210].

Умови функціонування підприємств машинобудівної галузі, які існують сьогодні, обумовлені високим ступенем нестабільності та нестійкості через вплив загальносвітової економічної кризи. Це викликає загальне зниження рівня економічної безпеки машинобудівних підприємств, а також можливості забезпечення їх сталого розвитку [12]. Значною мірою до цього призвів негативний вплив таких факторів зовнішнього середовища, як: посилення конкуренції, часті зміни законодавства, високі транзакційні витрати за погоджувальних, ліцензійних і дозвільних процедур і перевірок, нестабільність заготівельного, виробничого та постачальницького секторів, зниження купівельної спроможності населення [3].

Економічна безпека машинобудівного комплексу є однією зі складових частин національної безпеки України в цілому, оскільки машинобудування продукує створення матеріально-технічної бази та виступає драйвером науково-технічного прогресу. Машинобудівний комплекс в Україні функціонує у вкрай важких умовах через необхідність змінювати ринки збуту продукції у зв'язку з нинішньою політичною напруженістю. Це потребує врахування виваженого ризику щодо обмеження доступу до закордонного ринку збуту через політично вмотивовані рішення торговельних партнерів [6].

Основним макроекономічним показником будь-якої країни є ВВП, адже він відображає обсяги виробництва та споживання. Якщо розглядати структуру ВВП, то промисловість у 2019 р. становила 25,44% від загальної суми ВВП (3 974 564 млн грн), у тому числі переробна промисловість – 10,81%. У 2018 р. частка промисловості у ВВП становила 27,71%, що на 2,27% більше, ніж у 2019 р., у тому числі переробна промисловість – 11,56%, що на 0,75% більше ніж, у 2019 р. Таке скорочення промисловості у структурі ВВП може пояснюватися різноманітними причинами, однією з яких є залежність промислового комплексу від курсу валют, адже у 2019 р. відбулося зміцнення національної валюти; а також свід-

чить про зростання частки інших галузей у структурі ВВП. Окрім цього, скорочення частки промисловості у ВВП країни свідчить про наявність загроз економічній безпеці підприємствам галузі та необхідність вдосконалення управління нею шляхом застосування мотиваційних інструментів та заходів.

Для того, щоб визначити основні передумови мотиваційного управління економічною безпекою підприємства, проаналізуємо деякі показники діяльності машинобудівних підприємств. Попри скорочення частки переробних підприємств у ВВП протягом останніх років (із 2017 р.), спостерігаємо невелике зростання кількості підприємств машинобудівної галузі (рис. 1), що показує мотивацію підприємств до зростання галузі.

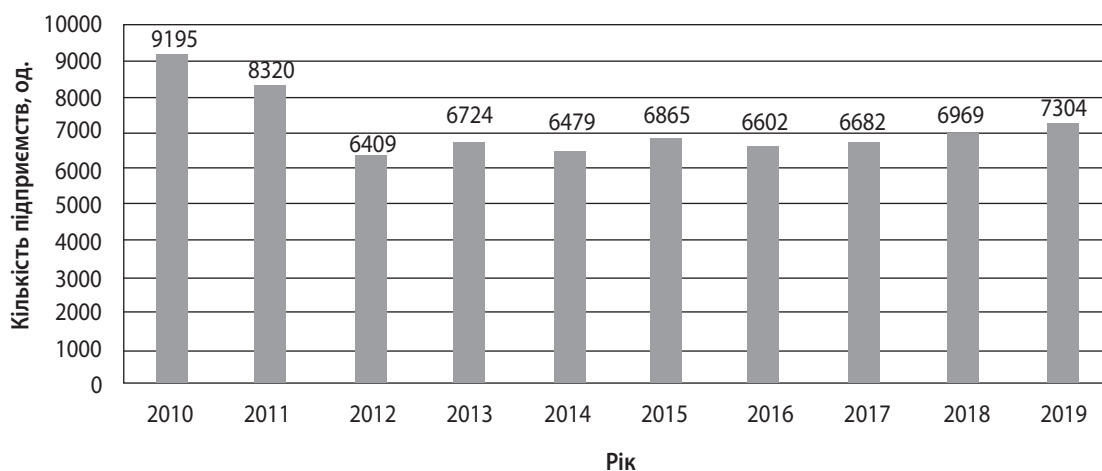

Рис. 1. Кількість суб'єктів господарювання машинобудівної галузі у 2010–2019 рр., од.

Джерело: розроблено за даними [9].

Проте збільшення кількості підприємств не означає, що вони зможуть забезпечити собі належний рівень захищеності та сприятимуть зростанню галузі, оскільки для того, щоб побудувати ефективну систему мотиваційного управління економічною безпекою підприємства, необхідно залучити до цього персонал. Як бачимо з рис. 2, кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання машинобудівної галузі поступово з кожним роком зменшується, а збільшення кількості підприємств не впливає на скорочення зайнятого населення в машинобудуванні. Такі негативні тенденції свідчать про зменшення інтересів до промислових підприємств у населення, що є наслідком відсутності або неефективності застосування мотиваційних інструментів; а також про впровадження в машинобудування інструментів цифровізації (Індустрія 4.0). Значне скорочення працівників можна розцінювати як загрозу економічній безпеці підприємства, яку можна вирішити шляхом впровадження мотиваційного управління економічною безпекою.

Одним із основних показників роботи підприємства є обсяги реалізації продукції, і тут навпаки –

спостерігається позитивна динаміка (рис. 3), адже із 2015 р. обсяг реалізованої продукції почав зростати та вже у 2017 р. перевищив показники докризового 2012 р. Однак необхідно зауважити, що після анексії АР Крим та АТО на Донбасі в українських машинобудівників виникли проблеми із ринками збуту продукції.

Наслідки фінансової кризи для машинобудівних підприємств проявилися не тільки у зменшенні попиту на продукцію підприємств, але й у зростанні простроченої кредиторської та дебіторської заборгованості, зростанні боргів, нестачі грошових ресурсів, спадах обсягів реалізації. Криза призвела і до негативної динаміки фінансового

результату до оподаткування в даній галузі. Так, якщо у 2009 р. фінансовий результат до оподаткування машинобудівних підприємств склав 6859 млн грн, то у 2014 р. і у 2015 р. підприємства мають збитки, які становили: у 2014 р. – 20501,5 млн грн, у 2015 р. – 12651,6 млн грн. Дещо покращилася тенденція у 2016 р. (прибуток 1696,2 млн грн) та у 2017 р. (прибуток 9770,0 млн грн) [7].

Незважаючи на те, що продукція реалізовувалася переважно на території України, 2017 р. характеризувався значним покращенням зовнішньоекономічної кон'юнктури на основну продукцію українського експорту. Розширення інтеграційних процесів з європейським співтовариством у поєднанні з покращенням зовнішньоекономічної кон'юнктури дали змогу у 2017 р. отримати зростання обсягів експорту [4].

У 2019 р. обсяги реалізованої продукції перевищили більше, ніж у 2 рази даний показник 2014 р. Така ситуація дозволяє зрозуміти, що мотиваційними стимулами до забезпечення розвитку може бути не лише отримання прибутків, а й прагнення до пошуку нових ринків збуту.

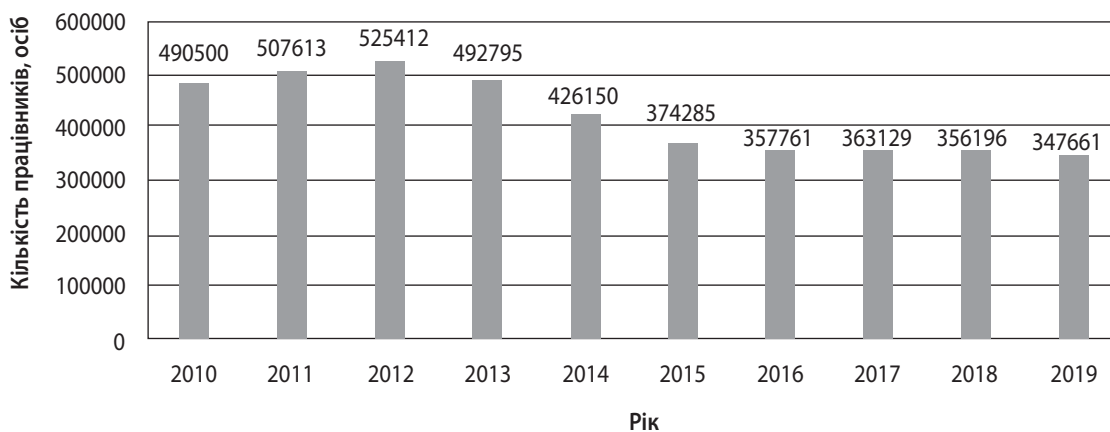

Рис. 2. Кількість зайнятих працівників у суб'єктах господарювання машинобудівної галузі у 2010–2019 роках, осіб
Джерело: розроблено за даними [9].

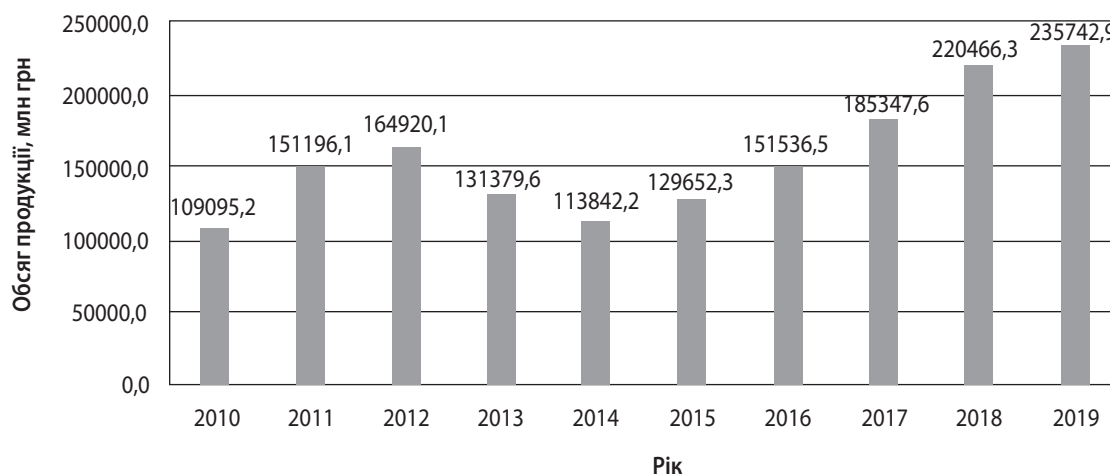

Рис. 3. Динаміка обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств машинобудівної галузі у 2010–2019 рр., млн грн

Джерело: розроблено за даними [9].

Втім, усе ж таки прибуток залишається основною метою комерційної діяльності, у тому числі машинобудівних підприємств. На *рис. 4* відображено показники чистого прибутку (збитку). Як бачимо, основні проблеми в галузі були у 2014 р. Проте за таким скороченням прибутків стоять не тільки економічні причини, але й політичні та проблеми безпеки держави. Адже через анексію Криму та АТО в Донецькій та Луганській областях Україна втратила значну кількість машинобудівних підприємств, їх складових частин, а також змушена була змінювати вектори ринків збуту. Така ситуація свідчить про те, що управління економічною безпекою підприємства має враховувати не лише економічні чинники, але й інші – політичні, безпекові, зовнішні тощо.

Одним із показників стану економічної безпеки підприємство є рентабельність. На *рис. 5* наведено динаміку показників рентабельності, які свідчать про проблеми в галузі у 2014–2016 рр. Також бачимо, що в період 2010–2013, 2015–2018 рр.

рентабельність операційної діяльності значно перевищувала рентабельність всієї діяльності, що свідчить про вищу ефективність операційної діяльності, ніж усієї. У 2014 р. рентабельність підприємств скоротилася до –13,3%, тобто галузь працювала на резервах, не мала змоги вкладати кошти в розвиток. Така скрутна ситуація спостерігалась і у 2015–2016 рр., проте у 2015 р. рентабельність операційної діяльності зросла до 3,4%, а рентабельність підприємства залишалась збитковою (–8%). Дана різниця між показниками рентабельності свідчить про незбалансованість видів діяльності на підприємствах і необхідність управління ним, а також може впливати на економічну безпеку, механізми її функціонування на підприємствах.

Окрім отримання прибутку та забезпечення рентабельності, ще одним мотиваційним інструментом управління економічною безпекою підприємства є інвестиції, зокрема капітальні, які мають стратегічний характер і сприяють розвитку підприємства. На *рис. 6* наведено обсяги капітальних інвестицій машинобудівних підприємств, які показують позитивну

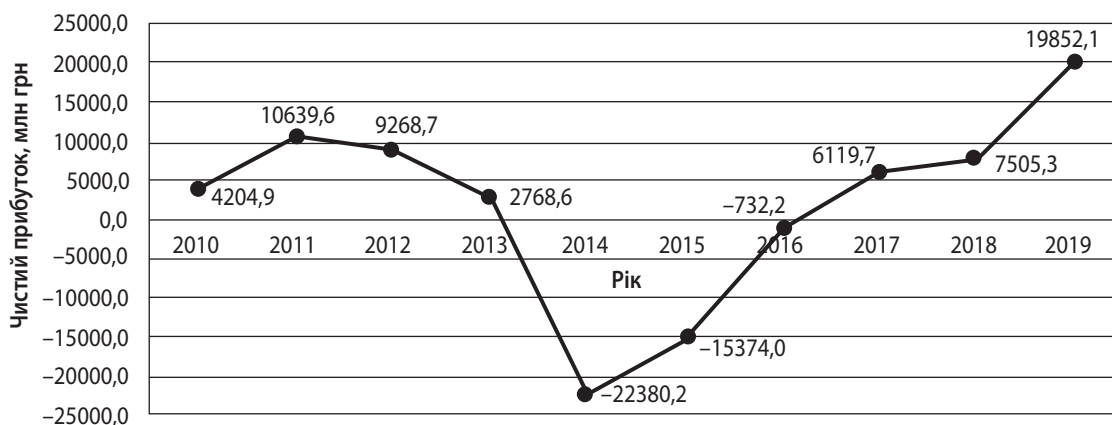

Рис. 4. Динаміка чистого прибутку суб'єктів господарювання машинобудівної галузі у 2010–2019 рр., млн грн

Джерело: розроблено за даними [9].

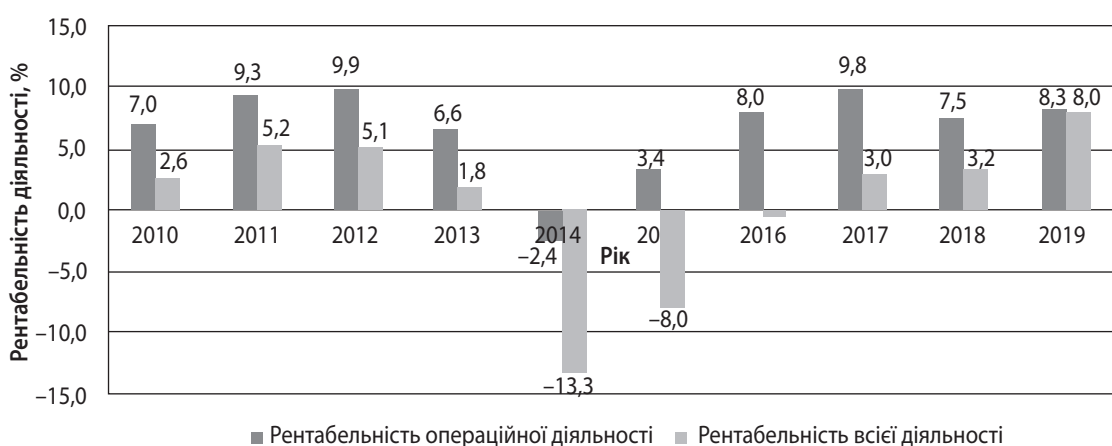

Рис. 5. Рентабельність діяльності підприємств машинобудівної галузі у 2010–2019 рр., %

Джерело: розроблено за даними [9].

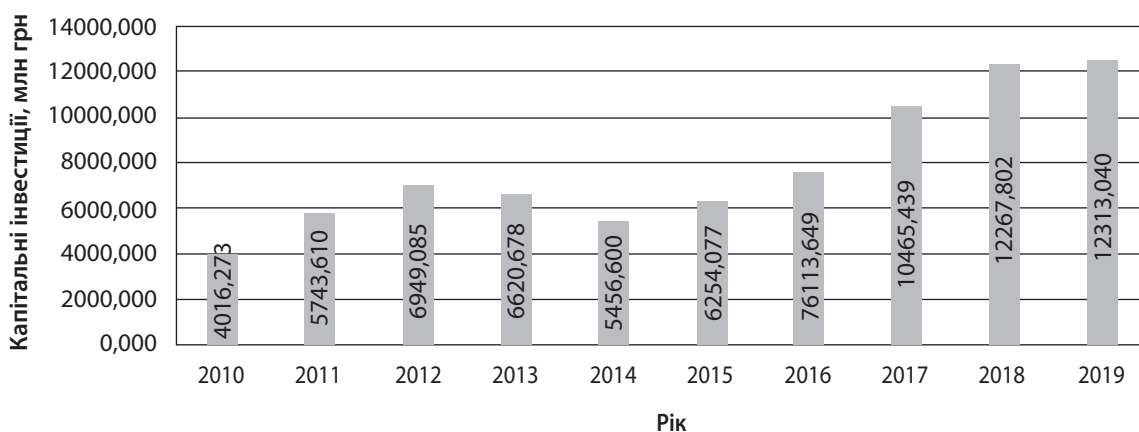

Рис. 6. Капітальні інвестиції підприємств машинобудівної галузі у 2010–2019 рр., млн грн

Джерело: розроблено за даними [9].

динаміку, навіть у 2014 р. Проте найбільш виражено капітальні інвестиції почали зростати за останні 3 роки: із 2017 по 2019 рр. показник виріс з 10465,439 млн грн до 12313,04 млн грн. Зростання капітальних інвестицій буде мати позитивні ефекти та знайде відображення в посиленні економічної безпеки під-

приємств. Саме розуміння того, що ресурси необхідно вкладати в розвиток, є сприятливою передумовою формування на підприємствах машинобудування мотиваційного управління економічною безпекою.

Проте в національній економіці України поряд із позитивними змінами залишається ще значна кіль-

кість чинників тривалого характеру, які накопичились протягом минулих років через кризові явища в економіці, які стримують розвиток національної промисловості на інноваційній основі із забезпеченням достатнього рівня економічної безпеки та залишають значну кількість невирішених проблем [8].

ВИСНОВКИ

Отже, аналіз передумов мотиваційного управління економічною безпекою підприємств свідчить про сприятливі умови до його впровадження саме на підприємствах машинобудівної галузі. Попри скорочення таких показників, як частка переробної галузі у ВВП країни; кількість зайнятого населення на підприємствах галузі; кількість підприємств, інші, не менш важливі, показники демонструють зростання. А саме: обсяги реалізованої продукції, чистого прибутку та рентабельності свідчать про наявний потенціал галузі до провадження мотиваційного управління економічною безпекою, адже воно передбачає забезпечення не лише інтересів власників підприємств але й усіх елементів системи економічної безпеки.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є визначення основних елементів, етапів та методів впровадження на підприємствах машинобудування мотиваційного управління економічною безпекою. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Ареф'єва О. В., Мізюк С. Г., Ращепкін М. Д. Особливості формування економічного потенціалу підприємств із позицій економічної безпеки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 22. Ч. 1. С. 5–9. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24236/1/Особливості%20формування%29економічного%20потенціалу.pdf>
2. Адаптивне управління підприємствами в умовах неотехнологічного відтворення : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. Ареф'євої О. В. Київ, 2020. 260 с.
3. Бойкевич О. Р. Стратегічні пріоритети та засоби зміцнення економічної безпеки торговельного підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Львів, 2011. 22 с
4. Буздиган М. О. Аналіз діяльності підприємств машинобудівної галузі України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2019. Вип. 25. Ч. 1. С. 30–34. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/25617/1/Буздиган%20М.%20О.pdf>
5. Висоцький О. О. Теорія та практика оцінювання рівня економічної безпеки машинобудівних підприємств. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2017. № 4. С. 55–61. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2524-0455/article/view/121981/116886>

6. Коваль В. В., Башинська М. І., Редьква О. З. Розвиток машинобудівного комплексу в контексті забезпечення його економічної безпеки. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 7. С. 117–120. URL: <http://www.bsos.in.ua/journals/2016/7-2016/24.pdf>
7. Копча Ю. Ю. Дослідження динаміки зовнішнього середовища підприємств машинобудівної галузі в контексті забезпечення економічної стійкості. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 5. С. 41–53. DOI: 10.30857/2413-0117.2018.5.4
8. Лойко В. В., Лойко Д. М. Динаміка розвитку промисловості України як чинника забезпечення економічної безпеки національної економіки. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. № 4. С. 176–184. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-56-176-184>
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
10. Пілецька С. Т. Антикризове управління економічною стійкістю промислового авіапідприємства: монографія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.
11. Салоїд С. В. Внутрішні передумови формування економічної безпеки підприємств машинобудування. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2018. Вип. 15. С. 208–218. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.15.2018.135512>
12. Сейсебаєва Н. Г. Проблеми відновлення виробничого потенціалу підприємств машинобудування. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. Вип. 6. С. 130–133.

Науковий керівник – Ареф'єва О. В., доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри економіки повітряного транспорту Національного авіаційного університету (Київ)

REFERENCES

- Adaptivne upravlinnia pidpriemstvamy v umovakh neotekhnologichnoho vidtvorennia* [Adaptive Management of Enterprises in Terms of Neotechnological Reproduction]. Kyiv, 2020.
- Arefieva, O. V., Miziuk, S. H., and Rashchepkin, M. D. "Osoblyvosti formuvannia ekonomichnoho potentsialu pidpriemstv iz pozytsii ekonomichnoi bezpeky" [Specifics of Enterprise Capability Development Based on Economic Security]. *Naukovy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*. 2018. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24236/1/Особливості%20формування%29економічного%20потенціалу.pdf>
- Boikevych, O. R. "Stratehichni priorytety ta zasoby zmitsnennia ekonomichnoi bezpeky torhovelnoho pidpriemstva" [Strategic Priorities and Means of Strengthening the Economic Security of a Commercial Enterprise]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.04*, 2011.
- Buzdyhan, M. O. "Analiz diialnosti pidpriemstv mashynobudivnoi haluzi Ukrainy" [Analysis of Enterprises Activity of Ukraine Machine-Building Industry]. *Naukovy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*.

- Seriia «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svi-tove gospodarstvo». 2019. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/25617/1/Буздиган%20М.%20О..pdf>
- Kopcha, Yu. Yu. "Doslidzhennia dynamiky zovnishnyoho seredovyshcha pidpriemstv mashynobudivnoi haluzi v konteksti zabezpechennia ekonomichnoi stiikosti" [Studying the External Business Environment Dynamics in the Machinery Industry to Ensure its Economic Stability]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnologii ta dizainu. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, no. 5 (2018): 41-53.
DOI: 10.30857/2413-0117.2018.5.4
- Koval, V. V., Bashynska, M. I., and Redkva, O. Z. "Rozvytok mashynobudivnoho kompleksu v konteksti zabezpechennia yoho ekonomichnoi bezpeky" [Machine-Building Complex Development in the Context of its Economic Security Providing]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. 2016. <http://www.bses.in.ua/journals/2016/7-2016/24.pdf>
- Loiko, V. V., and Loiko, D. M. "Dynamika rozvytku promyslovosti Ukrainy yak chynnyka zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky natsionalnoi ekonomiky" [Dynamics of Ukrainian Industry Development as an Integrated Provision of Economic Security of National Economy]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, no. 4 (2019): 176-184.
DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-56-176-184>
- Ofitsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://ukrstat.gov.ua>
- Piletska, S. T. *Antykryzove upravlinnia ekonomichnoiu stiikostiu promyslovoho aviapidpriemstva* [Anti-crisis Management of Economic Stability of an Industrial Airline]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2019.
- Saloid, S. V. "Vnutrishni peredumovy formuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv mashynobuduvannia" [Internal Conditions of Forming Economic Safety of Machine-Building Enterprises]. *Ekonomichniy visnyk NTUU «KPI»*, no. 15 (2018): 208-218. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.15.2018.135512>
- Seisebaieva, N. H. "Problemy vidnovlennia vyrobnychoho potentsialu pidpriemstv mashynobuduvannia" [Problems of Restoring the Production Potential of Machine-building Enterprises]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 6 (2015): 130-133.
- Vysotskyi, O. O. "Teoriia ta praktyka otsiniuvannia rinvia ekonomichnoi bezpeky mashynobudivnykh pidpriemstv" [Theory and Practice of Economic Security Evaluation of Machine-Building Enterprises]. Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky. 2017. <http://journals.urau.ua/index.php/2524-0455/article/view/121981/116886>